

Nr 172.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1918 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående omorganisation av skeppsgosseutbildningen m. m.

(1:a avd.)

I den till riksdagen avlåtna propositionen rörande statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under punkt 3 av femte huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag till skeppsgosseskolor Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta, i det till skeppsgosseskolan uppförda ordinarie anslaget, nu 29,720 kronor, måtte beräknas en förhöjning av 35,280 kronor och detta anslag i dess helhet således beräknas till 65,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 22 mars 1918 dagtecknad proposition (nr 341), under återopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, med ändring av de i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag under femte huvudtiteln framställda förslag, såvitt de beröras av här nedan under f), g), h) och k) gjorda framställningar, att

a) med godkännande av de i statsrådsprotokollet förordade staterna för skeppsgosseskolan i Karlskrona och för skeppsgosseskolan i Marstrand för år 1919, i riksstaten för samma år öka anslaget till skeppsgosseskolan, nu 29,720 kronor, med 47,080 kronor till 76,800 kronor samt i riksstaten upptaga anslaget under förändrad benämning: »Skeppsgosseskolor»;

b) godkänna i statsrådsprotokollet förordade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i staterna för nämnda skeppsgosseskolor upptagna avlöningsförmåner;

c) förklara,

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 6 saml. 78 häft. (Nr 172.)

att de under b) omnämnda villkor och bestämmelser skola i tillämpliga delar gälla i fråga om de ämneslärare, vilka till äventyrs komma att uppföras å övergångsstat;

att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder befattning vid skeppsgosseskola, skall vara pliktig underkasta sig ovan nämnda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande ordinarie befattningshavare, vilka icke före den 1 november 1918 anmäla, att de vilja underkasta sig ny avlöningsstat samt därvid fästade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner;

d) medgiva, att ålderstilläggen för de å skeppsgosseskolornas stater upptagna befattningshavarna må utgå från det under rikstatens femte huvudtitel uppförda ordinarie anslaget till ålderstillägg;

e) föreskriva,

att rektor vid skeppsgosseskola skall tillhöra elementarlärarnas nya änke- och pupillkassa;

att ordinarie ämneslärare vid skeppsgosseskola skall tillhöra folkskol-lärarnas änke- och pupillkassa; samt

att nuvarande innehavare av rektorsbefattning vid skeppsgosse-skola, därest han kvarstår i tjänst vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande, ävensom nuvarande innehavare av skollärartjänst vid skeppsgosseskola, som övergår till den nya staten, skola i fråga om änke- och pupillpensionering fortfarande tillhöra flottans pensionskassa;

f) med godkännande av den i statsrådsprotokollet förordade staten för flottans skeppsgossekår för år 1919, i riksstaten för samma år öka förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater, nu 6,341,969 kronor, med 269,922 kronor 50 öre till 6,611,891 kronor 50 öre eller i jämnat tal till 6,611,892 kronor;

g) i riksstaten för år 1919 öka förslagsanslaget till naturaunder-håll åt personal vid flottan, nu 2,121,659 kronor, med 20,422 kronor till 2,142,081 kronor;

h) i riksstaten för år 1919 öka reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar, nu 3,828,000 kronor, med 108,000 kronor till 3,936,000 kronor;

i) för anskaffning av en enkel tandklinikuppsättning för skepps-gossekåren i Marstrand på extra stat för år 1919 bevilja ett reservations-anslag av 2,000 kronor;

k) för arvoden åt vid skeppsgossekåren i Marstrand anställda per-soner samt medikamenter, bad m. m. på extra stat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag, högst 12,475 kronor; samt

1) med godkännande av den i statsrådsprotokollet förordade tilläggsstaten för flottans skeppsgossekår för år 1918, på tilläggsstat till riksstaten för samma år bevilja ett förslagsanslag, högst 12,500 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Kungl. Maj:ts i denna proposition framlagda förslag till omorganisation av skeppsgosseutbildningen grundar sig på en av särskilda sakkunniga verkställd utredning. Denna utredning har visat, att skeppsgosseorganisationen varit nödvändig för sjömanskårens rekrytering, särskilt vad däcksavdelningen beträffar. Vidare har utredningen givit vid handen, att detta rekryteringssätt varit det för statsverket ur ekonomisk synpunkt fördelaktigaste. Med anledning härav har skeppsgossekåren ansetts böra även för framtiden bibehållas.

Kåren, som för närvarande är delad på tvenne avdelningar, en i Karlskrona och en i Marstrand, skulle fortfarande vara uppdelad på samma sätt, dock med den ändring att Marstrandsavdelningen borde, när så lämpligen kan ske, förläggas till någon annan plats. Departementschefen har emellertid ansett att frågan om skeppsgossekårens utbildning och rekrytering bör avgöras oberoende av förläggningsfrågan.

De allmänna synpunkterna rörande en omläggning av skeppsgosseutbildningen gå ut på att de skeppsgossar, som tillhöra äldsta årsklassen, uteslutande utbildas ombord och att skolutbildningen genomgås i skeppsgosseskolan under två vintrar i stället för såsom nu är fallet under tre. Genom en sådan omläggning kommer en skeppsgosses tjänstetid till sjöss vid karlskrivningen att bli längre än hittills. Det oaktat torde skolundervisningen härigenom icke komma att lida, då undervisningstiden utökats med en månad och den militära utbildningen något inskränkts. Ur krigsberedskapssynpunkt måste det, enligt vad departementschefen framhållit, vara betydelsefullt, att ett avsevärt antal yrkesutbildat manskap, som vid mobilisering skall tjänstgöra å andra stridsfartyg, icke såsom hittills kommenderas å långresa, utan att för sistberörda kommendering i stället kunna avses 3:e årsklassens skeppsgossar. I fråga om skeppsgossarnas militära utbildning hava vidare vissa ändringar föreslagits. Kostnaderna för utbildningen skulle genom dessa anordningar kunna minskas med omkring 35,000 kronor.

Vad åter själva skolutbildningen beträffar har det ansetts lämpligast att låta skolans två första årsklasser företrädesvis tillgodose den allmänt medborgerliga bildningen och att åt den tredje eller högsta klassen giva en mera fackbildande karaktär.

Den verkställda utredningen har vidare ådagalagt, att skeppsgosseskolan för framtiden bör i allt väsentligt ställas på samma plan som den högre folkskolan samt därför också med avseende på lärokurser och lärarkrafter organiseras i huvudsaklig likhet med en högre folkskola i den mera utvecklade form, som detta slags skolor skulle få enligt det av riksdagen innevarande år godkända förslaget angående upprättandet av praktiska ungdomsskolor. Det har vidare befunnits fördelaktigt att fördela undervisningen vid skolan på två linjer, en lägre och en högre, å vilka linjer inträde skulle göras beroende på olika kunskapsmått.

Med skeppsgosseskolans förändrade organisation och arbetsuppgifter hava även ansetts böra följa högre krav på de vid skolan anställda lärarnas kompetens och hava vissa föreskrifter härutinnan befunnits erforderliga. I fråga om lärarnas löner hava i huvudsak följts de normer, som gälla eller föreslagits beträffande motsvarande befattningshavare vid sådana allmänna undervisningsanstalter, med vilka förevarande skolor kunna anses närmast jämförbara. De av de nuvarande lärarna åter, vilka icke inom viss tid förskaffat sig erforderlig kompetens, skulle upptagas å indragningsstat samt intill dess överflyttas å särskild övergångsstat.

De föreslagna avlöningsförmånerna för de olika lärarna framgå av nedanstående statförslag:

Stat för skeppsgosseskolan i Karlskrona.

	Lön	Tjänstgöringspennin- gar	Arvoden	Summa	
1 rektor	4,000 —	2,000 —		6,000 —	För ordinarie ämneslärare kan lönen höjas efter 5 år med 400 kr., efter 10 år med ytterligare 400 kr. och efter 15 år med än ytterligare 400 kronor.
1 ordinarie ämneslärare	2,200 —	1,400 —		3,600 —	
5 d:o	11,000 —	7,000 —		18,000 —	
1 extra ord. ämneslärare			2,600 —	2,600 —	
2 d:o			5,200 —	5,200 —	
Timlärare för 25 veckotimmar à 110 kronor för veckotimme			2,750 —	2,750 —	
1 lärare i slöjd			300 —	300 —	
1 d:o			300 —	300 —	
Statsbidrag för rektor till elementarlärarnas nya änke- och pupillkassa			250 —	250 —	
D:o för 6 ordinarie ämneslärare till folkskollärarnas änke- och pupillkassa			1,200 —	1,200 —	
För inövande av hornblåsare och trumslagare.....			2,350 —	2,350 —	
För anskaffning och underhåll av materiell samt till belöningar och premier m. m.			2,000 —	2,000 —	
Summa kronor	— —	— —	— —	44,550 —	

Anmärkningar:

1. Pensionsunderlaget skall utgöra för rektor 4,300 kronor. Därest befattningshavare varit tillförordnad rektor, skall sådant vid bestämmande av pensionens belopp räknas honom till godo på samma sätt, som om han varit befullmäktigad rektor.
2. Därest vid skeppsgosseskola anställd skollärare varder uppförd å övergångsstat, skall motsvarande antal ordinarie ämneslärartjänster hållas vakanta under övergångstiden. Å övergångsstat uppförd skollärare åtnjuter den enligt de före den 1 januari 1919 gällande bestämmelser honom tillkommande avlöning samt därutöver ett årligt lönetillägg å 900 kronor, vilket sistnämnda lönetillägg utgår av den för motsvarande befattning å ordinarie stat uppförda avlöningen. Därest å övergångsstat uppförd befattningshavare inom viss angiven tid förvärfvar behörighet till ordinarie ämneslärartjänst, äger han rätt att utan tävlan befordras till ordinarie ämneslärare å sin förut innehavda tjänst.
3. Extra ordinarie ämneslärare skola anställas i mån av behov efter beslut av Kungl. Maj:t i varje fall.

Stat för skeppsgosseskolan i Marstrand.

	Lön	Tjänst- görings- pennin- gar	Arvoden	Summa	
1 rektor	4,000 —	2,000 —		6,000 —	För ordinarie ämneslärare kan lönen höjas efter 5 år med 400 kr., efter 10 år med ytterligare 400 kr. och efter 15 år med än ytterligare 400 kr.
1 ordinarie ämneslärare	2,200 —	1,400 —		3,600 —	
3 d:o	6,600 —	4,200 —		10,800 —	
1 extra ord. ämneslärare			2,600 —	2,600 —	
1 d:o			2,600 —	2,600 —	
Timlärare för 15 veckotimmar à 110 kronor för veckotimme			1,650 —	1,650 —	
1 lärare i slöjd			300 —	300 —	
1 d:o			300 —	300 —	
Statsbidrag för rektor till elementarlärarnas nya änke- och pupillkassa			250 —	250 —	
D:o för 4 ordinarie ämneslärare till folkskollärarnas änke- och pupillkassa			800 —	800 —	
Lärare för meddelande av undervisning åt de skeppsgossebåren i Marstrand tillhörande skeppsgossar, vilka äro förlagda i Stockholm, à 50 kr. i månaden under 7 månader			350 —	350 —	
För inövande av hornblåsare och trumslagare			2,000 —	2,000 —	
För anskaffning och underhåll av materiell samt till belöningar och premier m. m.			1,000 —	1,000 —	
Summa kronor	—	—	—	32,250 —	

Anmärkningar:

1. Pensionsunderlaget skall utgöra för rektor 4,300 kronor. Därest befattningshavare varit tillförordnad rektor, skall sådant vid bestämmande av pensionens belopp räknas honom till godo på samma sätt, som om han varit befullmäktigad rektor.
2. Därest vid skeppsgosseskola anställd skollärare varder uppförd å övergångsstat, skall motsvarande antal ordinarie ämneslärartjänster hållas vakanta under övergångstiden. Å övergångsstat uppförd skollärare åtnjuter den enligt de före den 1 januari 1919 gällande bestämmelser honom tillkommande avlöning samt därutöver ett årligt lönetillägg å 900 kronor, vilket sistnämnda lönetillägg utgår av den för motsvarande befattning å ordinarie stat uppförda avlöningen. Därest å övergångsstat uppförd befattningshavare inom viss angiven tid förvärvar behörighet till ordinarie ämneslärartjänst, äger han rätt att utan tävlan befordras till ordinarie ämneslärare å sin förut innehavda tjänst.

Extra ordinarie ämneslärare skola anställas i mån av behov efter beslut av Kungl. Maj:t i varje fall.

Härjämte har framlagts förslag till villkor och bestämmelser för lönernas åtnjutande.

Slutligen hava vissa åtgärder nu föreslagits för förbättrande av skeppsgossekårens rekrytering, varjämte avlöningen höjts. Detta framgår närmare av den föreslagna staten för flottans skeppsgossekår, vilken utskottet upptager till behandling i samband med flottans avlöningsanslag, i vilket anslag staten ingår.

En del av de uti ifrågavarande proposition föreslagna åtgärderna har ansetts böra tillämpas redan innevarande år, varför förslag till särskild tilläggsstat för flottans skeppsgossekår för år 1918 framlagts, slutande å ett belopp av 12,500 kronor.

Kostnaden för den nu föreslagna organisationen i jämförelse med den nuvarande framgår av följande sammanställning:

Föreslagna stater för skeppsgosseskolorna kr. 76,800: —

Föreslagen stat för skeppsgossekåren » 70,963: — kr. 147,763: —

Häriifrån avgår:

Nuvarande stat för skeppsgosseskolan kr. 29,720: —

Nuvarande stat för flottans skeppsgosse-
kår » 34,767: 50

Besparingar å ordinarie anslagen till naturaunderhåll åt personal vid flottan samt till flottans krigsberedskap och övningar, tillsammans » 35,000: — » 99,487: 50

Kostnadsökning för statsverket kr. 48,275: 50

Härtill kommer engångskostnaden för anskaffning av en enkel tandklinikuppsättning för skeppsgossekåren i Marstrand, 2,000 kronor.

Det i årets statsverksproposition föreslagna anslaget av 14,575 kronor å extra stat för år 1919 till »Arvoden åt vid skeppsgossekåren i Marstrand anställda personer samt medikamenter, bad m. m.» kan dessutom minskas med 2,100 kronor eller till 12,475 kronor.

Utskottet har visserligen funnit det tveksamt om den föreslagna organisationen av skeppsgosseutbildningen bör fastställas, innan förläggningsfrågan blivit fullt utredd.

Utskottets
yttrande.

Med hänsyn till de otivelaktiga fördelar, organisationen ansetts medföra, har utskottet dock funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

De i samband med denna proposition föreslagna ändringarna i anslagen till

avlöning för flottans kårer och stater,
naturaunderhåll åt personal vid flottan,

flottans krigsberedskap och övningar samt
arvoden åt vid skeppsgossekåren i Marstrand anställda personer
samt medikamenter, bad m. m.

kommer utskottet att upptaga vid behandlingen av dessa anslag.

Likaledes kommer utskottet att i särskilt utlåtande yttra sig över
de av Kungl. Maj:t förslagna villkoren och bestämmelserna för lönernas
åtnjutande.

Med anledning av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet hem-
ställa,

att riksdagen må

a) med godkännande av de i statsrådsprotokollet
över sjöförsvarsärenden den 22 mars 1918 förordade
staterna för skeppsgosseskolan i Karlskrona och för
skeppsgosseskolan i Marstrand för år 1919, i riksstaten
för samma år öka anslaget till skeppsgosseskolan, nu
29,720 kronor, med 47,080 kronor till 76,800 kronor
samt i riksstaten upptaga anslaget under förändrad be-
nämning: »Skeppsgosseskolor»;

b) för *anskaffning av en enkel tandklinikuppsättning
för skeppsgossekåren i Marstrand* på extra stat för år 1919
bevilja ett reservationsanslag av 2,000 kronor; samt

c) med godkännande av den i ovannämnda stats-
rådsprotokoll förordade *tilläggsstaten för flottans skepps-
gossekår* för år 1918, på tilläggsstat för samma år be-
vilja ett förslagsanslag, högst 12,500 kronor.

Stockholm den 28 maj 1918.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, O. M. Strömberg, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson, H. F. Lamm, O. Bergqvist, H. G. W. Wrangel, A. C. Lindblad, J. L. Widell, A. Pers, A. R. Rooth* och *J. S. Almer* samt

från andra kammaren: herrar *H. Andersson* i Skivarp, *J. Olofsson* i Digernäs, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Anderson* i Råstock, *C. Persson* i Stallerhult, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H:son Waldén, G. Odqvist, S. Bengtsson* i Norup, *J. A. Ingvarson* och *A. J. Andersson* i Gävle.